

بخش هفتم

نقد و معرفی کتاب

زیر نظر امیر حسین دیانی

کتاب در جستجوی پاسخ (گفتگو با داریوش همایون)

نویسنده: فرخنده مدرّس

نشر بنیاد داریوش همایون، هامبورگ، آلمان.

کتاب ۳۹۶ صفحه دارد و تاریخ انتشارش ذکر نشده است.

در پیشگفتار کتاب، فرخنده مدرّس می نویسد: "مجموعه گرد آمده در این دفتر شامل پنجاه و یک گفتگو، یعنی همه ی گفتگوهای من، با داریوش همایون است که نخستین آن دو دهه ی پیش یک مصاحبه حضوری بود... و تا آخرین روزهای زندگی وی بدون توقف ادامه یافت... قرار بود این گفتگوها، همراه با گفتگوهای دیگران با وی، در یک جلد منتشر گردد... با در گذشت داریوش همایون، در نیمه راه انتشار مجموعه گفتگوهای وی، روزی رسید که ما همواره از آن تشویشی در دل داشتیم، این که کار

گردآوری و انتشار مجموعه آثار داریوش همایون زیر نظر وی هنوز به سرانجام قطعی نرسیده باشد و ایشان دیگر در میان ما نباشد."

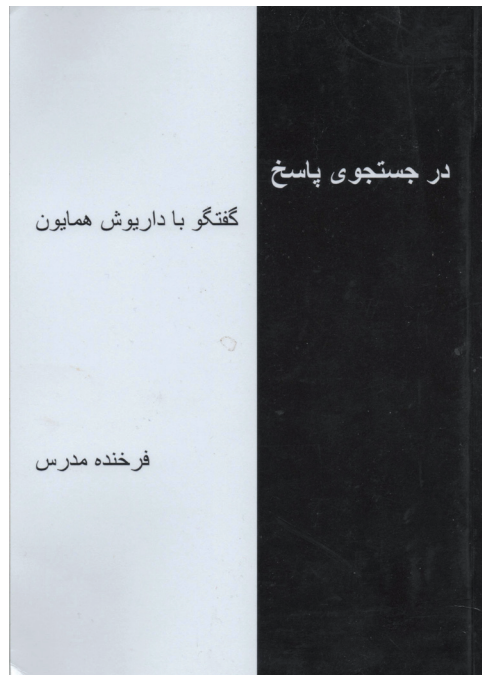
کتاب بر محور زندگی اجتماعی و فعالیت های سیاسی زنده یاد داریوش همایون می چرخد و برای کسانی که علاقمند به وقوف بر رویدادهای سیاسی زمان شاه، از دیدگاه یک دست اندر کار، هستند، خواندنی و قابل تأمل است و به باور من، و پس از گذشت بیش از سه دهه از وقوع انقلاب، هنوز برای یک داوری بی غرضانه و خالی از خُب و بُغض از آن چه بر ما گذشت، زود است.

همان گونه که در پیشگفتار آمده، گفتگوها به تدریج از دو دهه ی پیش آغاز شده و منعکس کننده ی نظریات زنده یاد، داریوش همایون است که بیش تر در حول و حوش مسائل روز در زمان وقوعش می گذرد. در فهرست مطالب کتاب، با بخش های ۱ تا ۶ روبرو هستیم که عنوان آن ها عبارتند از: ایران ماهیت برتر، یکپارچگی ملی و مسئله اقوام ایرانی، جنبش سبز- جنبش دگرگونی، نگاهی دیگر به تاریخ دو انقلاب، اوضاع ایران و کشورهای همسایه، سیاست و احزاب.

در این میان اشاره ای به یکی از دیدگاه های داریوش همایون در رابطه با ویژگی ایرانی ها دارم که در محدوده ی زمان نمی گنجد و از مقوله های کلی است. می گوید:

" ما برای آن که به تفاوت ظرفیت فرهنگ پذیری جامعه ایرانی در برابر جامعه های عرب اسلامی پی بریم لازم نیست به سال های پیش از انقلاب بر گردیم که مسافر هنگامی که حتماً از ترکیه پا به خاک ایران می گذاشت، با جهان دیگر و بهتری روبرو می شد. این ظرفیت اتفاقاً در همین جمهوری اسلامی با پیکار خستگی ناپذیر و شکست خورده اش با "هجوم فرهنگی" نشان داده شده است. از زنان ایرانی تا جوانان، از روشنفکران تا طبقه متوسط، کدام جامعه را در خاورمیانه می توان به سرزندگی و آگاهی و سطح بالای گفتمان این لایه های کمابیش غربی شده جمعیت ایران نشان داد؟ آیا در همه کشورهای عربی در سال به اندازه ایران کتاب چاپ می شود [؟] عموماً ترجمه آثار با ارزش غرب، کتاب های تازه به زبان های مهم اروپایی به فارسی زودتر در می آیند تا روسی! آن ها که دم از مبالغه در ظرفیت فرهنگی ایران می زنند سری به نمایشگاه های هنر های تجسمی در تهران زده اند و کارهای هنرمندان ایرانی، به ویژه زنان، را دیده اند؟

تاثرت و شعر و داستان نویسی فارسی و سینمای ایران از نظر سطح و جوشش آفرینش، با کدام کشور در منطقه قابل مقایسه است؟ و این نسل تازه روزنامه نگاران ایرانی که در آن شرایط هراس انگیز به پایه

ای رسیده است که هر روزنامه عربی باید غبطه اش را بخورد. [برای] ما همین بس است که مقالات و کتاب های نویسندگان و روزنامه نگاران غربی را بخوانیم که سراسر شگفتی از جامعه ای است که این همه از حکومتش پیش افتاده است. این

نویسندگان در برخورد نزدیک با ایران، بهتر می توانند همانندی بنیادی روحیه و دید ایرانی را با خود دریابند.

در ایران مردم غربگرایند و حکومت ستیز؛ در کشورهای عرب، و امثال پاکستان، حکومت ها غربگرایند و مردم ستیز.

رویکرد ایرانی به مذهب، یک زمینه دیگر دور افتادگی آشکار ایرانی از عرب و حتا ترک است. این که در شهر های بزرگ ایران، یافتن نماز خوانان در مسجد، دارد همان اندازه دشوار می شود که یافتن مسجد در الماتی، و این که ایرانی به جای آورنده (نماز خوان و روزه گیر) هر روز کمیاب تر می شود، به اندازه کافی تفاوت ایرانیان را با ترکان و عرب های سختگیر در آداب مذهبی نشان می دهد. ولی از آن مهم تر، عرفی گرا [سکولار] شدن جامعه ایرانی است - حکومت تحمیلی نامربوطش هر چه می خواهد بگوید. ملی مذهبیان هوادار سازندگی می توانند از مادر بزرگان خود بپرسند. در همه خاورمیانه از جمله ترکیه [ی] قانوناً عرفی گرا، هیچ جامعه ای را نمی توان یافت که به اندازه ایران عرفی گرا شده باشد و از ته دل، کنار گذاشتن مذهب را از امور عمومی بخواهد.

اتمی شدن صلح آمیز! جمهوری اسلامی هنوز هم موضوع روز است و داریوش همایون در پاسخ به این پرسش

فرخنده مدرس: " دولت آقای احمدی نژاد در سیاست خارجی هم از حق اتمی شدن صلح آمیز ایران در برابر مقتدرین جهان دفاع کرد. این اقتدار است، دیکتاتوری نیست." می گوید:

" دفاع از حق اتمی شدن صلح آمیز ایران بسیار خوب است و اقتداری هم لازم ندارد، زیرا همه دنیا آماده است هر کمکی در این زمینه به ایران بکند. پیشنهاد، پشت پیشنهاد داده اند و امروز هم اطمینان داشته باشند که اگر جمهوری اسلامی جدی باشد هر کمکی بکنند. اشکال در این است که به هر دلیل کشورهای مقتدر جهان به سخنان سران جمهوری اسلامی اعتماد ندارند و ادامه این وضع ممکن است کار را به جایی برساند که اقتدار دولت احمدی نژاد به اقتدار صدام حسین شباهت یابد. او دوبار، و هر بار به مراتب با اقتدار بیش تری در برابر بزرگت رین کشورهای جهان ایستاد؛ حتا وقتی که نیم میلیون سرباز پشت مرزهایش گرد آمده بودند.

اصرار دولت احمدی نژاد بر پیشبرد برنامه اتمی به این صورت و در برابر جامعه بین المللی (به قطعنامه تحریم جمهوری اسلامی در شورای امنیت سازمان ملل متحد توجه فرمایید)، ارتباطی به دیکتاتوری و دموکراسی ندارد.

در اینجا اختلاف بر سر مصلحت ملی است."

این دو نکته، گوشه هایی از کتاب " در جستجوی پاسخ" بود که به همت فرخنده مدرس، به چاپ رسیده و انتشار یافته است.